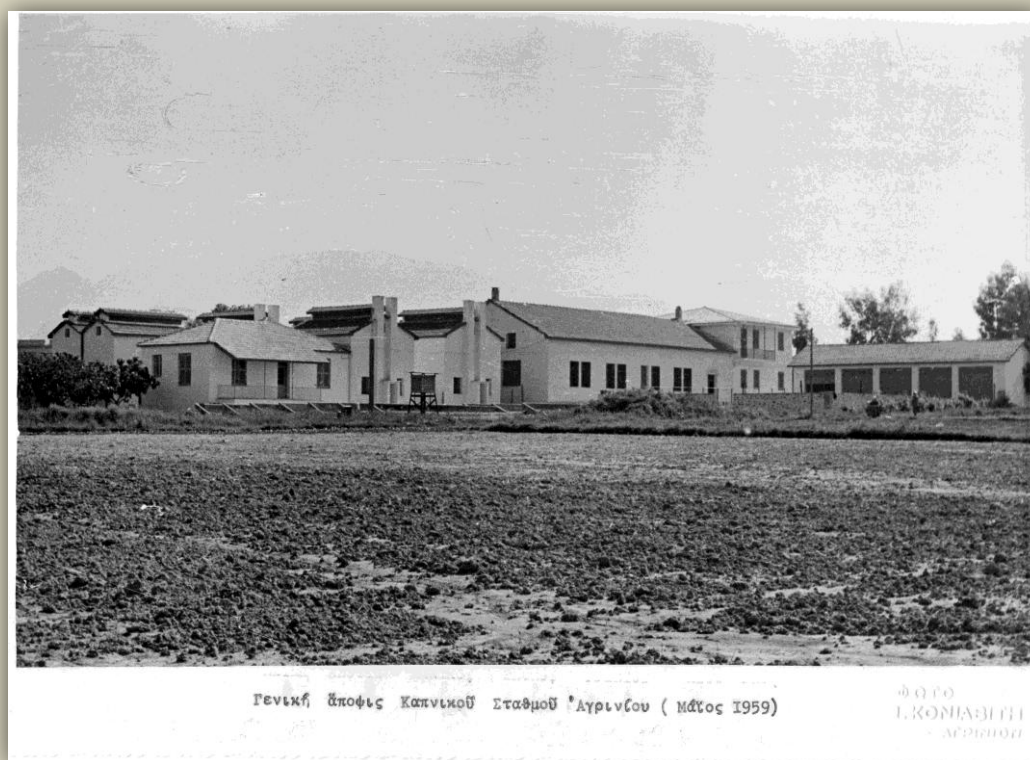

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
Περιφερειακό Τμήμα Νομού Αιτωλοακαρνανίας
**Μόνιμη Επιτροπή Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς και
Αρχιτεκτονικού Παρεμβatismού**

Γνωμοδότηση
για τον χαρακτηρισμό του
Καπνικού Σταθμού Έρευνας Αγρινίου
ως διατηρητέου μνημείου

Αγρίνιο, Νοέμβριος 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	σελίδα	3
1. ΓΕΝΙΚΑ		4
2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ		7
2.1. ΣΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ		7
2.2. ΥΠΟΣΤΕΓΟ		9
2.3. ΗΛΙΑΣΤΡΕΣ		13
2.4. ΚΛΙΒΑΝΟΙ η ΦΟΥΡΝΟΙ		16
2.5. ΑΠΟΘΗΚΗ		17
2.6. ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ		18
3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ		19
3.1 <i>Α΄ ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ : 1937</i>		19
3.1.1 ΥΠΟΣΤΕΓΟ		19
3.1.2 ΑΠΟΘΗΚΗ		21
3.1.3 ΦΟΥΡΝΟΙ η ΚΛΙΒΑΝΟΙ		24
ΜΟΝΟΙ ΦΟΥΡΝΟΙ		24
ΔΙΠΛΟΙ ΦΟΥΡΝΟΙ		29
3.1.4 ΛΙΑΣΤΡΕΣ		31
3.1.5 ΣΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ		32
3.1.6 ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ		33
3.2 <i>Β΄ ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ : 1956-1957</i>		34
3.2.1 ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		34
3.2.2 ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΤΕΧΝΗ (ΦΥΛΑΚΑ)		37
3.2.3 ΤΟΥΑΛΕΤΕΣ - ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ		39
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ		40
5. ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ		42-49

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σύνταξη κειμένου:

Δημήτρης Παπακωνσταντίνου (μέλος επιτροπής)
Αρχιτέκτων Μηχανικός

Φωτογραφικό υλικό - Μορφοποίηση κειμένου:

Λεωνίδα Φραγκούλης (επιμελητής επιτροπής)
Αρχιτέκτων Μηχανικός

Μέλη της επιτροπής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς & αρχιτεκτονικού παρεμβατισμού:

Ζάχος Θωμάς – Αρχιτέκτων μηχανικός
Κοργιάλας Ιωάννης – Αρχιτέκτων μηχανικός
Ξουρίδας Δημήτρης – Πολιτικός μηχανικός
Κωστοπούλου Άννα – Αρχιτέκτων μηχανικός
Μπίμπα Χαρά – Αρχιτέκτων μηχανικός
Παπαθανασίου Θεοδώρα – Αρχιτέκτων μηχανικός
Τσιλιμαντού Ελισάβετ – Αγρονόμος Τοπογράφος μηχανικός

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η Επιτροπή αρχιτεκτονικής κληρονομιάς & αρχιτεκτονικού παρεμβατισμού του ΤΕΕ Αιτωλοακαρνανίας, εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες της προς τον **κ. Ηλία Ντζάνη**, συνταξιούχο Γεωπόνο και επί 35ετία υπάλληλο του ΚΣΕΑ, τόσο για την ξενάγηση στο χώρο του Ινστιτούτου και την παροχή τεχνικών και επιστημονικών πληροφοριών όσο και για την επιμέλεια του κειμένου σχετικά με την λειτουργία του συγκροτήματος.

Επίσης εκφράζονται ευχαριστίες και προς την **κ. Άννα Βράχα**, της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης, για την χρήση των σχεδίων και φωτογραφιών από το αρχείο του ΚΣΕΑ.

ΚΑΠΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΑΠΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ (ΚΣΕΑ)

1. ΓΕΝΙΚΑ

Ο χώρος του Καπνολογικού Ινστιτούτου (ΚΣΕΑ) κατελάμβανε έκταση 24 στρεμμάτων περίπου, στις νοτιοδυτικές παρυφές της πόλης του Αγρινίου, στην περιοχή Αγίου Γεωργίου πρώην Ντούτσαγα.

Πρόκειται για ένα από τα καλύτερα κέντρα αγροτικής έρευνας της χώρας.

Το 1937 ανεγέρθησαν οι πρώτες εγκαταστάσεις που ήταν απαραίτητες για τη λειτουργία του. Αποδίδονται στον αρχιτέκτονα Λέανδρο Ζωΐδη.¹

Στην **Α΄ φάση** κατασκευάστηκαν: (βλέπε σχεδιάγραμμα .1.)

- Ένα υπόστεγο
- Μια αποθήκη
- 6 φούρνοι μονοί
- 2 φούρνοι διπλοί
- Οι λιάστρες
- Τα θερμοκήπια και σπορεία.
- Ο μετεωρολογικός σταθμός.

Τα κτίρια τοποθετήθηκαν στο βορειοανατολικό τμήμα του οικοπέδου ενώ η υπόλοιπη έκταση χρησιμοποιούνταν για πειραματικές καπνοκαλλιέργειες στα πλαίσια λειτουργίας του ΚΣΕΑ.

Η νέα Εθνική οδός Αντιρρίου-Ιωαννίνων, που χαρακτήθηκε κατά τη δεκαετία του 1950 και υλοποιήθηκε τη δεκαετία του 1960, 'έκοψε' στη μέση την έκταση του ΚΣΕΑ αφήνοντας από τη βόρεια πλευρά τις εγκαταστάσεις και έκταση 7 στρεμμάτων (237 Ο.Τ. του σχεδίου πόλης Αγρινίου) και από τη νότια πλευρά καπνοχώραφα έκτασης 8,5 περίπου στρεμμάτων. (βλέπε σχεδιάγραμμα .2.)

Το 1956 αποφασίστηκε και υλοποιήθηκε η επέκταση των λειτουργιών του Ινστιτούτου με την προσθήκη κτιρίων.

Στην **Β΄ φάση** κατασκευάστηκαν: (βλέπε σχεδιάγραμμα .1.)

- Το κτίριο διοίκησης με την κατοικία του προϊσταμένου
- Η κατοικία καπνοτέχνη.
- Κτίριο εξυπηρέτησης προσωπικής υγιεινής του εργατικού προσωπικού (τουαλέτες, ντους)

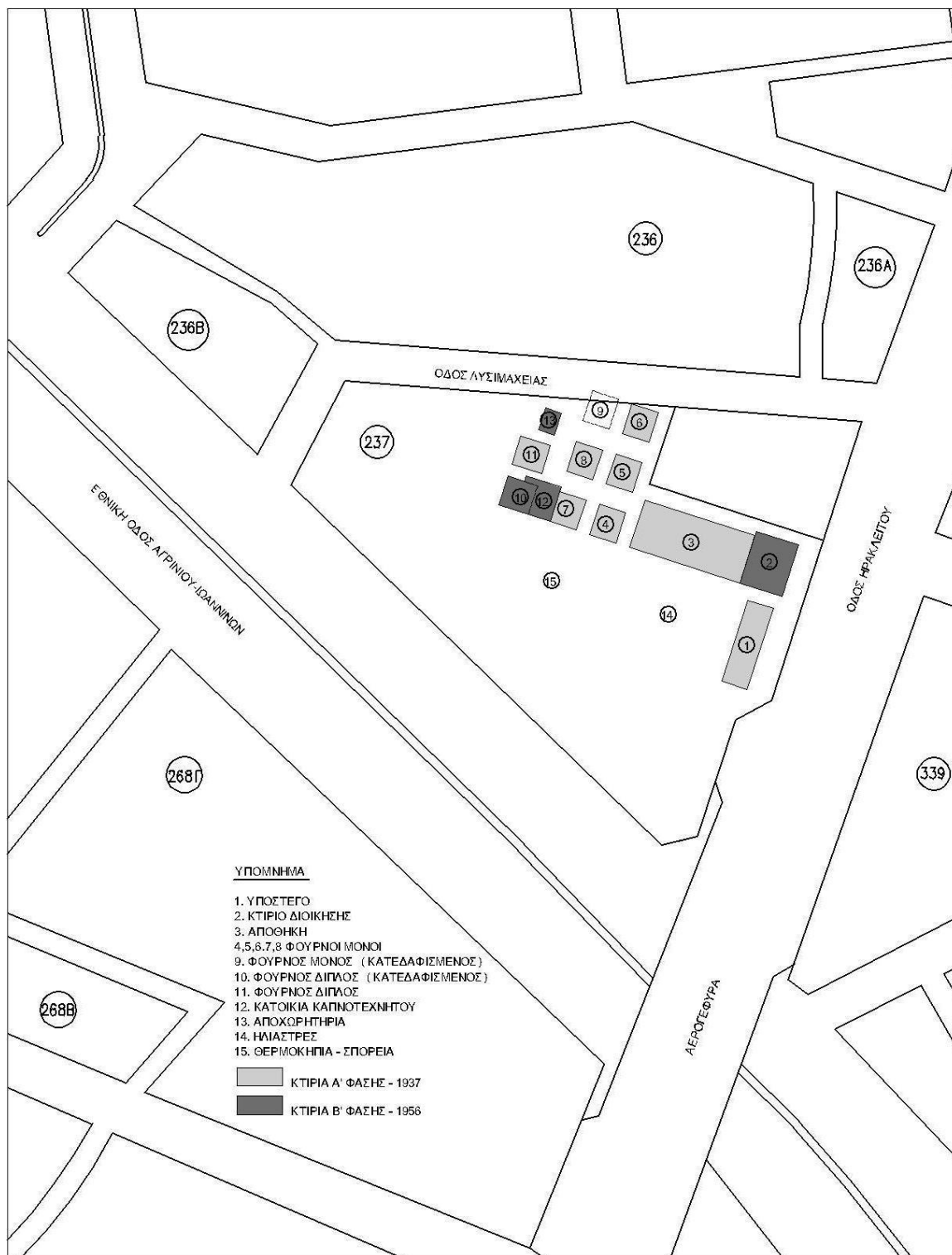
Τα κτίρια αυτά μελετήθηκαν από τον Πολιτικό Μηχανικό Σαράντη Βελ. Μηνιάδη το 1956, και εγκρίθηκαν στις 28/11/1956 από το "τμήμα κτιριακών έργων" του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων.

Το ΚΣΕΑ, με τη μορφή αυτή και με αντικείμενο την καπνική έρευνα, λειτούργησε μέχρι το 2004 για να συνεχίσει με την έρευνα αρωματικών φυτών, ενεργειακών καλλιεργειών και άλλων νεοφανών φυτών (στέβια, εκινόα, κλπ) μέχρι το 2010, οπότε και διέκοψε κάθε δραστηριότητα.

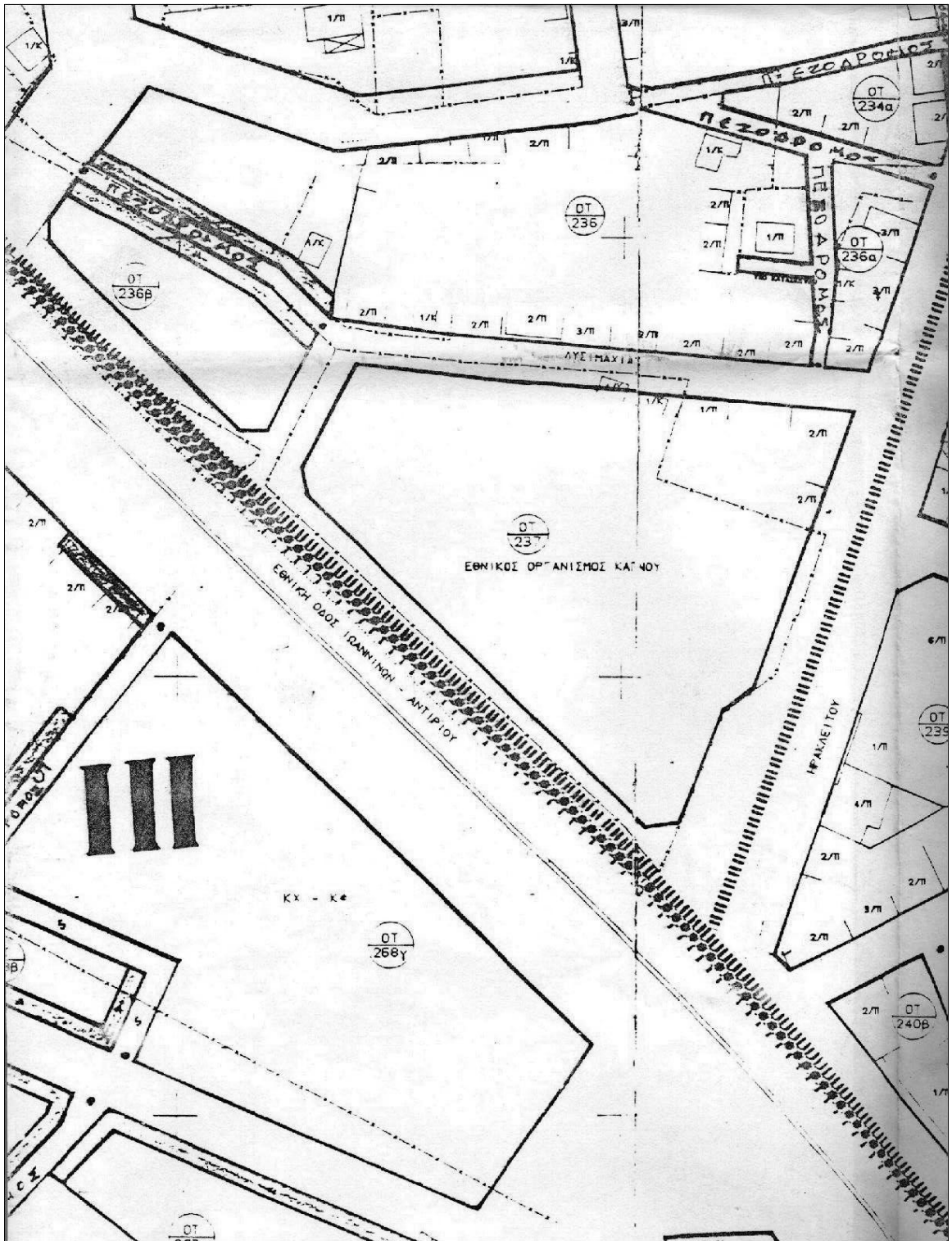
Στις αρχές της δεκαετίας του 2010, στα πλαίσια έργων εφαρμογής του σχεδίου πόλεως Αγρινίου, κατεδαφίστηκε ολοσχερώς ο μονός φούρνος με αριθμό '9' αφήνοντας ορατή μόνο την πλάκα έδρασή του.

Σήμερα, και μόνο στο κτίριο διοίκησης, στεγάζονται τα γραφεία της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

1. Ο ίδιος αρχιτέκτονας είχε σχεδιάσει και το συγκρότημα του Κ1 Δράμας (Ε. Ανδικόπουλος: Η αρχιτεκτονική και η πολεοδομία του μεσοπολέμου στην πόλη του Αγρινίου. ΤΕΕ, 2009)

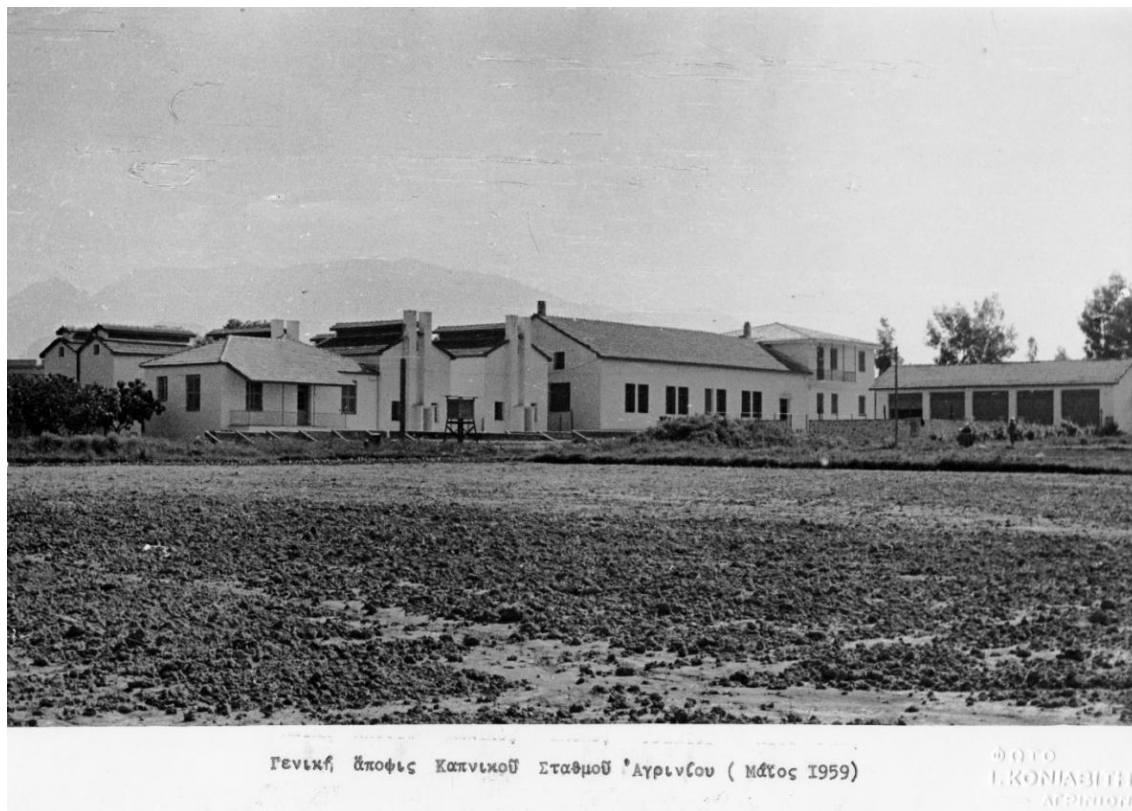

Σχεδιάγραμμα .1.

Σχεδιάγραμμα .2.

2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

2.1 ΣΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ

Στους χώρους των σπορειῶν (φωτο .1.) και των θερμοκηπίων (φωτο .2,3.) γίνονταν κατ' αρχάς η σπορά και ανάπτυξη των *φυντανιῶν* του καπνοῦ, μέχρι τη μεταφύτευσή τους στα χωράφια.

φωτο .1.

φωτο .2.

φωτο .3.

2.2 ΥΠΟΣΤΕΓΟ

Το υπόστεγο (φωτο .4.) αποτελούσε τον χώρο πρώτης παραλαβής πειραματικών καπνών, δηλαδή των συλλεχθέντων φύλλων καπνού από τις πειραματικά καλλιεργούμενες εκτάσεις (χωράφια) ιδιοκτησίας του Ινστιτούτου. (φωτο .5,6,7,8.)

Μετά την συγκέντρωση των φύλλων καπνού ακολουθούσε η, κατά πειραματικό αντικείμενο, *διαλογή* και *αρμάθιασμα* (φωτο .9.), διαδικασία κατά την οποία επιλέγονταν τα φύλλα που πληρούσαν τις προδιαγραφές ως προς το σχήμα, το μέγεθος, την αρτιότητα, την ωριμότητα, το χρώμα και την ποιότητα.

Το *αρμάθιασμα* ήταν διαδικασία κατά την οποία ένα-ένα τα επιλεγέντα φύλλα περνιόντουσαν με ειδική βελόνα (*καπνοβελόνα*), σε ένα σχοινί (*καπνοκλωστή*) στο ύψος του μίσχου του φύλλου. Τα περασμένα στην *καπνοκλωστή* φύλλα αποκαλούνταν *αρμάθες*. (φωτο .10.)

Κατά τη διαδικασία αυτή συλλέγονταν και καταγράφονταν οι πρώτες παρατηρήσεις των νωπών φύλλων των διαφόρων ποικιλιών και πειραματικών μεταχειρίσεων.

Τα αρμαθιασμένα καπνά ακολουθούσαν δυο διαφορετικούς δρόμους:

- Οι δυτικές ποικιλίες τύπου Burley και Virginia οδηγούνταν στους κλιβάνους.
- Οι ανατολικές ποικιλίες όπως: Τσεμπέλια, Μυρωδάτα Αγρινίου, Μπασμάς κ.α. οδηγούνταν στις «*λιάστρες*».

φωτο .4.

Γενική άποψη ποτίσματος μεταφυτευομένου καπνού, με το σύστημα του Γεωπόνου Ίωάννου Γ. Τσιροπούλου, Προϊσταμένου του Καπνικού Σταθμού Αγρινίου: έρρζζωσις φυτών 99% υπό οίασδήποτε συνθήκας καιρού, άγροϋ, ύδαρότητας φυτών (άφητα), άδεξιότητος φυτευόντων, οίκονομία μυζικών δυνάμεων 80%

φωτο .5.

φωτο .6.

φωτο .7.

φωτο .8.

φωτο .9.

φωτο .10.

2.3 ΗΛΙΑΣΤΡΕΣ

Οι ηλιάστρες ή *λιάστρες*, ήταν υπαίθριοι χώροι με παράλληλες σιδερένιες μπάρες-οδηγούς σε διαφορετικά ύψη, από τις οποίες αναρτιόνταν οι *αρμάθες*, για φυσική αποξήρανση (*tobacco curing*, *pot drying*). Οι λιάστρες οργανώνονταν στον χώρο μπροστά στο Υπόστεγο. (φωτο .11, 12, 13, 14.)

Επικαλύπτονταν με πανιά για προστασία των αρμάθων σε περίπτωση κακοκαιρίας (βροχές, χαλάζι). Η επικάλυψη αντικαταστάθηκε αργότερα με φύλλο πολυαιθυλενίου ως μόνιμη εγκατάσταση μέχρι την πλήρη αποξήρανση των καπνών. (φωτο .15, 16)

23-7-59: Γενική άποψις Ξηραντηρίου (ηλιάστρας), Καπνικού Σταθμού Αγρινίου, διάφοροι τρόποι ξηράνσεως καπνών.

φωτο .11.

φωτο .12

φωτο .13.

φωτο .14.

Παλαιόν Ξηραντήριον Καπνιστοῦ Σταδίου Ἀγρινίου
Βραδείας ἀφουδατώσεως χλωρῶν μακροφύλλων < δώδεκα ἡμέραι διὰ πλήρη Ξήρανσιν >

φωτο .15.

φωτο .16.

2.4 ΚΛΙΒΑΝΟΙ η ΦΟΥΡΝΟΙ

Οι κλίβανοι ή φούρνοι ήταν μικροί οικίσκοι με μόνο μια είσοδο μέσα στους οποίους τοποθετούνταν οι αρμάθες των δυτικών ποικιλιών σε ειδικές αναρτήσεις (ικριώματα) και σε όλο το λειτουργικό ύψος του κλιβάνου στις δυο παράλληλες πλευρές του χώρου.

Οι φούρνοι διέθεταν εκατέρωθεν της εισόδου δυο εστίες, στις οποίες η καύσιμη υλη ήταν ξύλα ή κωκ. Μέσω συστήματος σωληνώσεων ο θερμός αέρας, στην αρχική τους μορφή και αργότερα το νερό, ανέβαζε τη θερμοκρασία του χώρου στα επιθυμητά επίπεδα για την τεχνική αποξήρανση των καπνών. Σε περίπτωση ανόδου της θερμοκρασίας και της εξ' αυτού του λόγου παραγόμενης υγρασίας πάνω από τα επιθυμητά επίπεδα, υπήρχε στην οροφή σύστημα tamper, με τεχνική υπερέψωση της στέγης, απ' όπου επιτυγχάνονταν η εξαγωγή ελεγχόμενης ποσότητας θερμού κορεσμένου αέρα, μέχρι της πτώσης της υγρασίας και θερμοκρασίας σε επιθυμητά επίπεδα. Επιπρόσθετα, για τη δημιουργία ανοδικού ρεύματος αέρα υπήρχαν πλαϊνές θυρίδες που ανοιγόκλειναν χειροκίνητα, ανάλογα με τις ενδείξεις των οργάνων που υπήρχαν στο εσωτερικό του κλιβάνου μέσα στη μάζα των καπνόφυλλων για τον έλεγχο των συνθηκών αποξήρανσης.

Ο έλεγχος και η διαχείριση της λειτουργίας εκάστου κλιβάνου αποξήρανσης στηριζόταν στις παρατηρήσεις που παίρνονταν, σχεδόν ανά δίωρο, στο ειδικό φορητό ψυχρόμετρο (σύστημα ξηρού και υγρού θερμομέτρου) που υπήρχε μέσα σε κάθε κλίβανο. Το όργανο αυτό έδινε τις ενδείξεις του υγρού και ξηρού θερμομέτρου για τον υπολογισμό και της σχετικής υγρασίας. Οι παράμετροι αυτοί ήταν άκρως απαραίτητοι για τον έλεγχο και την διαχείριση της πορείας της αποξήρανσης των φύλλων, με βάση ειδικό πρόγραμμα για κάθε κατηγορία φύλλων.

Οι παρεμβάσεις για τη εκάστοτε προσαρμογή της πορείας της αποξήρανσης στη σωστή κατεύθυνση αφορούσαν:

- 1) την αυξομείωση της έντασης της καύσης στις εστίες που υπήρχαν δίπλα στην είσοδο για την ανύψωση ή σταθεροποίηση της θερμοκρασίας και
- 2) το άνοιγμα ή κλείσιμο των πλαϊνών θυρίδων εισαγωγής φρέσκου αέρα και των tamper οροφής για την έξοδο ή μη του κορεσμένου αέρα.

Η αποξήρανση των καπνών απαιτούσε γνώσεις και εμπειρία, δηλαδή δεν ήταν μόνο τεχνική αλλά και τέχνη.

Παραλλαγή του πιο πάνω «μονού» κλιβάνου αποτελούσε ο «διπλός» κλίβανος, ίσου εμβαδού με τους μονούς. (φωτο .17.)

φωτο .17.

2.5 ΑΠΟΘΗΚΗ

Η αποθήκη, κεντρικό κτίριο ως προς τη χωροθέτηση, αποτελούσε το χώρο συγκέντρωσης και επεξεργασίας των αποξηραμένων καπνών. (φωτο .18.)

Οι διαφορετικές ποικιλίες, δυτικές και ανατολικές, κατ' αρχάς ζυγίζονταν. Ακολουθούσε η ποιοτική διαλογή και η λήψη και καταγραφή παρατηρήσεων όλων των στοιχείων που απαιτούσε η επιστήμη του γεωργικού πειραματισμού.

Στο χώρο ευρίσκονταν και δοκιμαστήριο, για την πρώτη δοκιμή των καπνιστικών χαρακτηριστικών και της ποιότητας των καπνών που παρήγαγε η κάθε μεταχείριση ή ποικιλία. Τις δοκιμές αυτές πραγματοποιούσαν άτομα με ειδικές ικανότητες που ήταν γνωστά στις καπνοβιομηχανίες και το καπνεμπόριο.

Ακολούθως τα καπνά δεματοποιούνταν, ανάλογα με τη ποικιλία, στο ανάλογο καλούπι δεμάτων και οδηγούνταν σε χώρο εντός της αποθήκης για φυσική ζύμωση (fermentation) διάρκειας ενός έτους.

Τα έτοιμα πλέον καπνά δημοπρατούνταν σε τοπικούς καπνεμπόρους (Αφοί Παναγόπουλοι, Αφοί Παπαστράτου κλπ.) και οδηγούνταν σε δευτερογενή επεξεργασία και εκείθεν, μετά την παρέλευση ενός ακόμη έτους, στη σιγαρετοποίηση και κατανάλωση.

φωτο .18.

2.6 ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

Σε περιφραγμένο χώρο εντός του χώρου του Ινστιτούτου ήταν εγκατεστημένος πρότυπος Μετεωρολογικός σταθμός, για την παρακολούθηση και καταγραφή όλων των απαραίτητων για τη γεωργική δραστηριότητα μετεωρολογικών δεδομένων. (φωτο .19.) Σύμφωνα με τους διεθνείς κανονισμούς λειτουργίας περιελάμβανε τα παρακάτω επιστημονικά όργανα:

- Βαρόμετρο μεταλλικό
- Βαρογράφο
- Θερμόμετρο αέρος διάφορο (θερμοκρασία στιγμής)
- Θερμόμετρο αέρος μεγίστου (μεγίστης θερμοκρασίας)
- Θερμόμετρο αέρος ελαχίστου (ελαχίστης θερμοκρασίας)
- Ψυχρόμετρο
- Θερμοϋγρογράφο
- Εξατμισίμετρα: τύπου ζυγού και τύπου A pan
- Ηλιογράφο
- Ανεμοδείκτη
- Ανεμόμετρο
- Βροχόμετρο
- Θερμόμετρα επιφανείας εδάφους (μεγίστου, ελαχίστου, διάφορου)
- Θερμόμετρο βάθους εδάφους σε 5, 10, 20 και 50 εκ.

Πολλά από τα όργανα αυτά καθώς και άλλα όργανα και συσκευές απαραίτητες για τη λειτουργία του Ινστιτούτου, εκλάπησαν από τους Ιταλούς κατακτητές που είχαν στρατοπεδεύσει στις εγκαταστάσεις αυτές, κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Μετά την απελευθέρωση το Ινστιτούτο επανεξοπλίστηκε για να συνεχίσει την επιστημονική του δραστηριότητα.

φωτο .19.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

3.1 - Α' ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ : 1937

3.1.1 ΥΠΟΣΤΕΓΟ

Πρόκειται για ένα επίμηκες κτίριο διαστάσεων 19,10X 6,00 μέτρα με τον μεγάλο άξονα στην κατεύθυνση βορρά νότου. Είναι ελαφρώς υπερυψωμένο από το έδαφος κατά 0,25μ και έχει ύψος 3,50μ. Το κτίριο «βλέπει» προς τη δύση και τον υπαίθριο χώρο με τις λιάστρες. (φωτο .20.)

Στη δυτική όψη φέρει 5 μεγάλα ανοίγματα που κλείνονται με σιδερένια ρολά. Πλην δυο μικρών φεγγιτών στην ανατολική όψη, δεν υπάρχουν άλλα ανοίγματα. Φέρει δίριχτη στέγη, ανοιχτή στο εσωτερικό του κτιρίου, με ξύλινο πέτσωμα και επικάλυψη γαλλικά κεραμίδια.

Το σώμα του κτιρίου είναι κατασκευασμένο από πέτρα με χρήση ασβεστοκονιάματος. Τα ανοίγματα γεφυρώνονται με σενάζ από οπλισμένο σκυρόδεμα. Οι πεσσοί μεταξύ των ανοιγμάτων είναι κατασκευασμένοι από συμπαγή τούβλα. Εξωτερικά και εσωτερικά είναι επιχρισμένο με ασβεστοκονίαμα. (φωτο .21,22,23.)

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

Η στέγη απαιτεί έλεγχο στατικής επάρκειας.

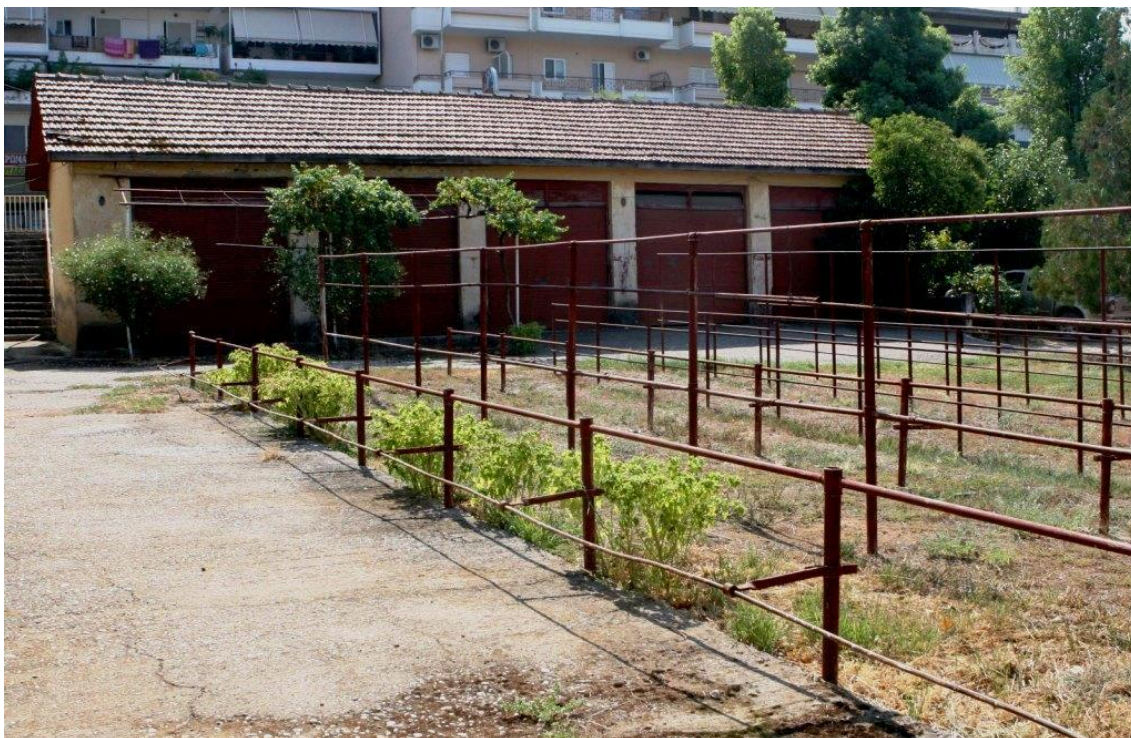
Το ξύλινο γείσο παρουσιάζει εκτεταμένη αποσάθρωση.

Φθορές εντοπίζονται και στις ξύλινες ταμπλαδωτές προμετωπίδες των ρολών. (φωτο .23.)

Τα ρολά είναι οξειδωμένα, και δυσλειτουργικά. (φωτο .23.)

Τα κονιάματα παρουσιάζουν φθορές. (φωτο .22.)

Η συνολική κατάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ΜΕΤΡΙΑ.

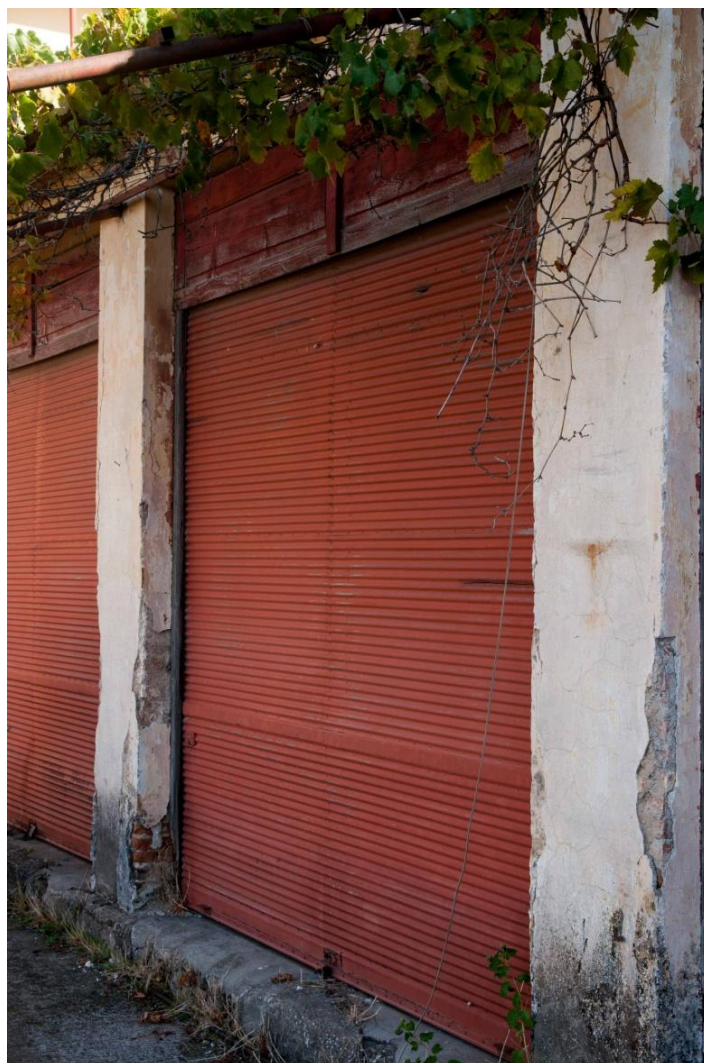
φωτο .20.

φωτο .21.

φωτο .22.

φωτο .23.

3.1.2 ΑΠΟΘΗΚΗ

Η αποθήκη βρίσκεται σε σχέση καθετότητας με το υπόστεγο. Και τα δυο κτίρια σχηματίζουν ορθή γωνία, με το χώρο της στερεάς γωνίας να οριοθετεί τις λιάστρες.

Πρόκειται για ένα κτίριο διαστάσεων 26,10X11,20 μέτρα με δίριχτη στέγη. Είναι ελαφρά υπερυψωμένο από το έδαφος με εμφανή λίθινη κρηπίδα που εξέχει ελαφρά από το σώμα του κτιρίου. Το ύψος του είναι 5,00 μ. χωρίς τη στέγη. Στη νότια πλευρά βρίσκεται η είσοδος και τέσσερα δίλοβα παράθυρα (φωτο .24.). Η παλαιά πόρτα έχει αντικατασταθεί με ρολό. Τα παράθυρα είναι ξύλινα με γαλλικά σκούρα. Στην βόρεια πλευρά υπάρχουν πέντε δίλοβα παράθυρα ίδιου τύπου με της νότιας όψης (φωτο .25.). Στη δυτική πλευρά υπάρχουν δυο αξονικά τοποθετημένα παράθυρα με γαλλικά σκούρα και 2 φεγγίτες (φωτο .26.). Στην ανατολική πλευρά δεν ανιχνεύονται ανοίγματα διότι ανοικοδομήθηκε, μια εικοσαετία αργότερα και σε επαφή με την αποθήκη, το κτίριο Διοίκησης.

Το κτίριο είναι κατασκευασμένο από πέτρα και επιχρισμένο εσωτερικά και εξωτερικά. Το εξέχον ελαφρά γείσο με προβολή των ζευκτών είναι υπενδεδυμένο με ξύλο.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

Η στέγη απαιτεί έλεγχο στατικής επάρκειας.

Τα κονιάματα παρουσιάζουν μικρής κλίμακας φθορές.

Τα παράθυρα βρίσκονται σε μέτρια κατάσταση, ενώ τα σκούρα παρουσιάζουν τις συνήθεις φθορές στο κατώτατο σημείο τους.

Η συνολική κατάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ΜΕΤΡΙΑ.

φωτο .24.

φωτο .25.

φωτο .26.

φωτο .27.

3.1.3 ΦΟΥΡΝΟΙ η ΚΛΙΒΑΝΟΙ

Στο συγκρότημα κατασκευάστηκαν αρχικά 6 φούρνοι σε δυο παράλληλες σειρές και σε απόσταση 3,16 μ. τόσο από την δυτική όψη της αποθήκης όσο και οι σειρές μεταξύ τους. Οι φούρνοι μεταξύ τους έχουν απόσταση 4,86 μ.

ΜΟΝΟΙ ΦΟΥΡΝΟΙ

Ο τυπικός φούρνος είναι ένα ορθογώνιο κτίσμα διαστάσεων 6,22X7,07 μ. Εκατέρωθεν του άξονα του και στην νότια όψη, διαμορφώνονται δυο καμινάδες ορθογώνιας διατομής, μεταξύ των οποίων ορίζεται η κεντρική και μοναδική είσοδος στο χώρο. Πάνω από την είσοδο υπάρχει γείσο το οποίο στηρίζεται σε δυο προβαλλόμενες παραστάδες τοποθετημένες σε συνέχεια με τις καμινάδες.

Στο ανώτατο σημείο του αετώματος της όψης και μεταξύ των καμινάδων, υπάρχει μικρός φεγγίτης. Όμοιος φεγγίτης υπάρχει και στην απέναντι όψη (την βόρεια).

Είναι ελαφρά υπερυψωμένος από τον περιβάλλοντα χώρο κατά 0,25 μ και έχει ύψος 5,25 μ (φωτο .28, 29.)

Η στέγη είναι δίριχτη με τον άξονα της να ταυτίζεται με τον άξονα εισόδου. Στο ανώτατο σημείο της φέρει υπερύψωση τύπου επιμήκους φεγγίτη σε όλο το μήκος της στέγης, εξοπλισμένου με ρυθμιζόμενες ξύλινες περσίδες τύπου tamper για εξαερισμό και έλεγχο της εσωτερικής θερμοκρασίας και υγρασίας (φωτο .30.)

Εκατέρωθεν της κεντρικής εισόδου βρίσκονται οι δύο εστίες (φωτο .32, 33.) οι οποίες τροφοδοτούσαν, στην αρχική σχεδίαση με θερμό αέρα μέσω ευρείας διατομής σωληνώσεων και με ζεστό νερό σε μετέπειτα μετατροπή, το δίκτυο σωληνώσεων. Πάνω από τις εστίες υπάρχουν δυο δίφυλλα σιδερένια παράθυρα, συμμετρικά ως προς τον άξονα της όψης, ορθογωνικής μορφής, με καΐτια που σχηματίζουν 12 ορθογώνια ανά φύλλο (φωτο .29.). Στην νότια όψη υπάρχουν χαμηλά 3 θυρίδες έλεγχου των εγκαταστάσεων (φωτο .31.).

Ο φούρνος είναι κατασκευασμένος από πέτρα με χρήση ασβεστοκονιάματος (φωτο .34.) και είναι επιχρισμένος εξωτερικά και εσωτερικά. Οι καμινάδες είναι κατασκευασμένες από συμπαγή τούβλα. Η στέγη είναι ξύλινη με εξέχον γείσο υπενδεδυμένο με ξύλινες τάβλες.

Ένας από τους φούρνους, ο οποίος είχε μετατραπεί σε αποθήκη, φέρει εσωτερικά ταβάνι ξύλινο.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (Για το σύνολο των 5 υφιστάμενων φούρνων):

Η στέγη απαιτεί έλεγχο στατικής επάρκειας.

Οι φεγγίτες της οροφής έχουν υποστεί σχεδόν ολική αποσάθρωση.

Τα κονιάματα παρουσιάζουν φθορές.

Η συνολική κατάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ΜΕΤΡΙΑ έως ΚΑΚΗ.

φωτο .28.

φωτο .29.

φωτο .30.

φωτο .31.

φωτο .32.

φωτο .33.

φωτο .34.

ΔΙΠΛΟΙ ΦΟΥΡΝΟΙ

Στην α' φάση κατασκευής είχαν κατασκευαστεί 2 διπλοί φούρνοι σε απόσταση 5,18μ από την δυτική σειρά μονών φούρνων και 5,06μ μεταξύ τους. Η νότια πλευρά του κατεδαφισμένου σήμερα διπλού φούρνου ήταν σε ευθυγραμμία με την νότια πλευρά της αποθήκης καθώς και με τις νότιες πλευρές των 2 σειρών μονών φούρνων.

Ο διπλός φούρνος που απέμεινε έχει εξωτερικές διαστάσεις πανομοιότυπες με τους μονούς. Η διαφοροποίηση του έγκειται στην μορφή επικάλυψης η οποία αποτελείται από δυο παράλληλες και συνεχόμενες δίριχτες στέγες, οι οποίες είναι εφοδιασμένες επίσης με επιμήκεις φεγγίτες. Στην όψη εισόδου, την ανατολική, υπάρχουν δυο καμινάδες και δυο πόρτες, οι οποίες σηματοδοτούν και την εσωτερική διαίρεση του χώρου σε δύο ανεξάρτητους θαλάμους. Δεν υφίστανται παράθυρα εκατέρωθεν των εισόδων. Υπάρχουν όμως δυο φεγγίτες στον άξονα του αετώματος.

Ο τρόπος κατασκευής του είναι πανομοιότυπος με τους μονούς φούρνους.
(φωτο .35, 36.)

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

Η στέγη απαιτεί έλεγχο στατικής επάρκειας.

Οι φεγγίτες της οροφής έχουν υποστεί σχεδόν ολική αποσάθρωση.

Τα κονιάματα παρουσιάζουν φθορές.

Η συνολική κατάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ΜΕΤΡΙΑ έως ΚΑΚΗ.

φωτο .35.

φωτο .36.

,

3.1.4 ΛΙΑΣΤΡΕΣ

Σήμερα σώζονται οι αρχικές σιδερένιες λιάστρες κατασκευασμένες από συμπαγείς και κοίλους χυτοσιδηρούς ράβδους. Σε πολλά σημεία έχουν καταστραφεί και βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο οξείδωσης (φωτο .37, 38.).

φωτο .37.

φωτο .38.

3.1.5 ΣΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ

Αποτελούν ορθογώνια κιβώτια κατασκευασμένα από σκυρόδεμα. Διατηρείται και σήμερα η αρχική κατασκευή.

Από την αρχική μορφή στέγασης των θερμοκηπίων με υαλοπετάσματα δεν σώζεται τίποτε πέραν των οριοθετημένων κιβωτίων από σκυρόδεμα, και οι μεταλλικοί οδηγοί στερέωσης της επικάλυψης με φύλλα πολυαιθυλενίου, η οποία τοποθετήθηκε σε μεταγενέστερο χρόνο (φωτο .39, 40, 41.).

φωτο .39.

φωτο .40.

φωτο .41.

3.1.6 ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

Από την αρχική ξύλινη κατασκευή Δεν διασώζεται σήμερα παρά ορισμένα όργανα στις αποθήκες του συγκροτήματος.

3.2 - Β' ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ : 1956-1957

3.2.1 ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Πρόκειται για ένα διώροφο κτίριο το οποίο τοποθετήθηκε στην νοητή συμβολή του υπόστεγου και της αποθήκης και σε επαφή και συνέχεια ως προς τη νότια πλευρά με την αποθήκη.

Το κτίριο βλέπει την κεντρική οδό Ηρακλείτου. Κατά την κατασκευή της γέφυρας, τη δεκαετία του 1960, που διέρχεται πάνω από την εθνική οδό Αντιρρίου-Ιωαννίνων, δημιουργήθηκε τεχνική υπερύψωση του οδοστρώματος έτσι ώστε ο α' όροφος του κτιρίου, σήμερα να είναι σχεδόν στο ίδιο ύψος με το οδόστρωμα της οδού. (φωτο .42, 43.).

Το ισόγειο έχει συμμετρική διάταξη ως προς τον άξονα ανατολή-δύση. Εδώ βρίσκεται και η κεντρική είσοδος, όπου μέσω διαδοχικών χωλ εισέρχεται κανείς σε χώρους γραφείων, εργαστηρίων και τουαλετών. Στο βορειοδυτικό τμήμα του ισογείου υπάρχει η κεντρική κλίμακα που οδηγεί στον α' όροφο.

Στον όροφο αυτό οργανώνεται η κατοικία του Προϊσταμένου του Σταθμού αποτελούμενη από σαλόνι-τραπεζαρία, δυο υπνοδωμάτια, κουζίνα και λουτρό. Σήμερα, που έχει σταματήσει η λειτουργία του Ινστιτούτου έχει γίνει αντιστροφή χρήσεων και ο όροφος χρησιμοποιείται ως χώρος γραφείων.

Ο α' όροφος, από τη βόρεια πλευρά του, εξέχει του περιγράμματος του ισογείου κατά 0,30 μ υπό μορφή έρκερ. (φωτο .44.)

Στην ανατολική όψη που βλέπει στην οδό Ηρακλείτου, υπάρχει στεγασμένος εξώστης που εκτείνεται σε όλο το μήκος της πρόσοψης. Εξώστης υπάρχει και στη νότια όψη, μήκους περίπου το ήμισυ της όψης. (φωτο .45.)

Στις άκρες των εξωστών και σε ενδιάμεσα διαστήματα υπάρχουν μεταλλικά κατακόρυφα στοιχεία.

Τα κουφώματα είναι ξύλινα με ανοιγμένα γερμανικά δίφυλλα σκούρα.

Τα κάγκελα είναι σιδερένια.

Φέρει τετράριχτη στέγη πάνω σε πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα επικαλυμμένη με κεραμίδια ρωμαϊκού τύπου.

Το κτίριο είναι κατασκευασμένο με συμβατικό τρόπο. Ο φέρων οργανισμός αποτελείται από οπλισμένο σκυρόδεμα , ήτοι πλάκες επί δοκών και υποστυλώματα. Οι εξωτερικοί τοίχοι πληρώσεως είναι υπερμπατικοί πάχους 0,30μ. και είναι σοβατισμένοι. Τα εσωτερικά χωρίσματα είναι από δρομική οπτοπλινθοδομή.

Η μελέτη του εν λόγω κτιρίου έγινε από τον Πολιτικό Μηχανικό Σαράντη Βελ. Μηνιάδη το 1956. (βλέπε Υπόμνημα σχεδίων μελέτης: 1, 2, 3, 4, 5)

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

Λόγω της συνεχούς χρήσης του κτιρίου, η κατάσταση του από οικοδομικής άποψης μπορεί να χαρακτηριστεί ΚΑΛΗ, πλην όμως απαιτείται συντήρηση όλων των ευπαθών οικοδομικών στοιχείων.

φωτο .42.

φωτο .43.

φωτο .44.

φωτο .45.

3.2.2 ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΤΕΧΝΗ (ΦΥΛΑΚΑ)

Πρόκειται για μετατροπή μετά από κατεδάφιση υφισταμένου διπλού κλιβάνου, σε κτίριο κατοικίας καπνοτέχνη. Από τον παλαιό κλίβανο διατηρήθηκε μέρος της θεμελίωσης, η οποία επεκτάθηκε ώστε το κτίριο να αποτελέσει στην ουσία προσθήκη κατ επέκταση στον φούρνο Νο' 7' (βλέπε σχεδιάγραμμα .1.).

Το κτίριο αυτό προοριζόταν για τον φύλακα του χώρου του Ινστιτούτου και την οικογένειά του. Ο φύλακας, ήταν επιφορτισμένος, πλην των καθηκόντων φύλαξης του χώρου, και με την συλλογή μετεωρολογικών δεδομένων από τον πρότυπο σταθμό που ήταν εγκατεστημένος εντός του χώρου του Ινστιτούτου (φωτο .19.). Παράλληλα εκτελούσε χρέη επιστάτη, συλλέκτη και καταγραφέα ποικίλων δεδομένων. Διέμενε στον οικίσκο έναντι συμβολικού ενοικίου.

Η μελέτη του εν λόγω κτιρίου έγινε από τον Πολιτικό Μηχανικό Σαράντη Βελ. Μηνιάδη το 1956, και έχει οργάνωση τυπικής μικρής κατοικίας. (βλέπε Υπόμνημα σχεδίων μελέτης: .6, 7.). Από την υπερυψωμένη, κατά 1,00 μ περίπου, σε σχέση με το έδαφος, βεράντα εισέρχεται κανείς στο κεντρικό χωλ. Δεξιά και αριστερά βρίσκονται δυο δωμάτια εκ των οποίων το ένα με χρήση σαλονιού και το άλλο υπνοδωματίου. Από το κεντρικό χωλ και μέσω δεύτερου χωλ, οδηγείται κανείς προς την κουζίνα, το λουτρό και μια αποθήκη, χωροθετημένων όλων αυτών στη βόρεια πλευρά του οικίσκου. Η μικρή αποθήκη επικοινωνεί με μικρή βεράντα και από εκεί μέσω κλίμακας, στο έδαφος.

Η φέρουσα εξωτερική λιθοδομή στεγάζεται με στέγη, η οποία είναι προσαρμοσμένη στο περίγραμμα του κτιρίου, και καλυμμένη με κεραμίδια γαλλικού τύπου.

Η μορφολογία του κτιρίου είναι λιτή, χωρίς ιδιαίτερα μορφολογικά στοιχεία. Παράθυρα με γερμανικά σκούρα, ταμπλαδωτή κεντρική και βοηθητική θύρα, και επιχρίσματα. (φωτο .46, 47.)

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

Η στέγη απαιτεί έλεγχο στατικής επάρκειας.

Τα κονιάματα παρουσιάζουν μικρής κλίμακας φθορές.

Τα κουφώματα βρίσκονται σε μέτρια κατάσταση ενώ ένα απουσιάζει και έχει αντικατασταθεί προχειρώς με νάilon και μεταλλικό πλέγμα.

Η συνολική κατάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ΜΕΤΡΙΑ λόγω εγκατάλειψης.

φωτο .46.

φωτο .47.

3.2.3 ΤΟΥΑΛΕΤΕΣ - ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ

Πρόκειται για ισόγειο κτίσμα διαστάσεων 3,70Χ5,15 μ που βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του οικοπέδου. Έχει συμμετρική διάταξη και είναι χωρισμένο σε χώρους ανδρών και γυναικών. Κάθε ξεχωριστός χώρος περιλαμβάνει προθάλαμο με νιπτήρες και δυο κλειστούς χώρους με λεκάνη και ντους αντίστοιχα. Στην ανατολική πλευρά υπάρχουν 4 φεγγίτες, ενώ από την δυτική δυο επιμήκεις φεγγίτες για φωτισμό - αερισμό του κάθε προθαλάμου.

Το κτίριο είναι κατασκευασμένο με φέροντα οργανισμό από υπερμπατική οπτοπλινθοδομή πάχους 0,30 μ και επικάλυψη από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος. (φωτο .48, 49.)

Το κτίριο οικοδομήθηκε παράλληλα με το κτίριο Διοίκησης και το κτίριο Καπνοτέχνη και μελετήθηκε από τον ίδιο Μηχανικό το 1956. (βλ. Υπόμνημα σχεδίων μελέτης .8.)

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

Τα σκυροδέματα παρουσιάζουν έντονη διάβρωση.

Τα κονιάματα παρουσιάζουν μικρής κλίμακας φθορές.

Τα κουφώματα βρίσκονται σε κακή κατάσταση.

Η συνολική κατάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ΜΕΤΡΙΑ λόγω εγκατάλειψης.

φωτο .48.

φωτο .49.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Από μορφολογικής άποψης το **στέγαστρο** αποτελεί τυπικό χώρο αποθήκης επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων. Δεν έχει κανένα ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό στοιχείο άξιο αναφοράς.

Η **αποθήκη** στερείται επίσης εκείνων των μορφολογικών στοιχείων που θα την έκριναν ενδιαφέρουσα από αρχιτεκτονική άποψη, συγκρινόμενη για παράδειγμα με τις αποθήκες Παπαστράτου, Παπαπέτρου και Ηλιού. *(Οι αποθήκες Παναγόπουλου, εξαιρετικά ενδιαφέρουσες από αρχιτεκτονική και μορφολογική άποψη, κατεδαφίστηκαν παρά τις προς τούτο θετικές εκθέσεις και προσφυγές στις αρμόδιες Υπηρεσίες, του ICOMOS Δυτικής Ελλάδος).*

Η **οικία του φύλακα**, σε επαφή με ένα από τους φούρνους, δεν παρουσιάζει αξιόλογο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον.

Το **κτίριο υγιεινής** επίσης δεν παρουσιάζει αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον.

Αντιθέτως, οι **φούρνοι**, τόσο οι μονοί, όσο και ο μοναδικός σωζόμενος διπλός, αποτελούν ένα **εξαιρετικά ενδιαφέρον σύνολο. Εξετάζοντας την μορφολογία ενός έκαστου καθώς και την οργάνωση τους ως σύνολο, συμπεραίνουμε ότι είναι ενδεχομένως μοναδικά δείγματα² αυτού του τύπου βιομηχανικών κτιρίων στην Ελλάδα και αποτελούν αντίγραφα αντίστοιχων προτύπων κλιβάνων στις ΗΠΑ, όπως αναφέρει στην εισηγητική του έκθεση και ο, επί 35ετία υπάλληλος του ΚΣΕΑ, Γεωπόνος κ. Ηλίας Ντζάνης.³**

Αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και το **κτίριο Διοίκησης**. Πράγματι, κρίνοντας από μια σειρά μορφολογικών στοιχείων, όπως τα κατακόρυφα μεταλλικά στοιχεία στους εξώστες, η χαμηλή στέγη και το έρκερ της βόρειας όψης, οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι τα στοιχεία αυτά δείχνουν επιρροές από τη Μακεδονική αρχιτεκτονική. Αυτή η «Μακεδονική» μορφή ενισχύεται και από τα παράθυρα των βοηθητικών χώρων που βρίσκονται στη βόρεια όψη και είναι υψίκορμα και σε παράταξη, τόσο στο ισόγειο όσο και στο όροφο (φωτο .45.) . Όπως φαίνεται από τα σχέδια της μελέτης, ο μελετητής Μηχανικός σκόπευε να επενδύσει περιμετρικά την βόρεια είσοδο με γωνιόλιθους. **Ο «μακεδονικός» χαρακτήρας του κτιρίου αποτελεί ίσως το μοναδικό δείγμα αυτού του τύπου αρχιτεκτονικής στο Αγρίνιο.**

Όμως, η αποσπασματική αντιμετώπιση και επιλεκτική διατήρηση δεν συμβάλλουν στη διατήρηση της μνήμης της λειτουργίας ενός συγκροτήματος το οποίο αναμφισβήτητα έπαιξε εξαιρετικά σημαντικό ρολό τόσο στη τοπική όσο και στην Εθνική οικονομία. Αντίθετα αυτό επιτυγχάνεται μόνο με την θεώρηση τους ως λειτουργικού συνόλου.

Οι πρότυπες καλλιέργειες, η συγκέντρωση δεδομένων καπνικών, μετεωρολογικών και άλλων, συνέβαλλαν στη βελτίωση της καλλιέργειας του καπνού και εν τέλει στην βελτίωση τόσο της ατομικής, σε επίπεδο καπνοκαλλιεργητών, όσο και της εθνικής οικονομίας, δεδομένου του εξαγωγικού προσανατολισμού της καπνοκαλλιέργειας. Υπό αυτή την έννοια λοιπόν, **η μνήμη που αποτελεί ουσιαστικό συστατικό της λειτουργίας της κοινωνίας, επιτυγχάνεται μόνο με την διατήρηση του συνόλου των εγκαταστάσεων.**

Για το λόγο αυτό προτείνεται, εκ μέρους του ΤΕΕ Αιτωλοακαρνανίας, η διατήρηση του συνόλου των κτιρίων του Συγκροτήματος ως αναπόσπαστου στοιχείου της ιστορίας της πόλης, της ιστορίας της καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα, της ιστορίας τόσο της τοπικής όσο και της εθνικής οικονομίας και κυρίως «ως τόπος ζωντανής μνήμης 4 αιώνων μόχθου δημιουργίας και πολιτισμού της πόλης του Αγρινίου και της χώρας γενικότερα». ⁴

Επιφυλάξεις διατηρούμε ως προς τον χαρακτηρισμό του κτιρίου αποδυτήριων-τουαλετών. Τα υπόλοιπα κτίρια δέον όπως κριθούν διατηρητέα.

Ο χαρακτηρισμός δε των κτιρίων ως διατηρητέων να μην επηρεάσει τον συνολικό Συντελεστή Δόμησης που επιτρέπεται στην συγκεκριμένη έκταση.

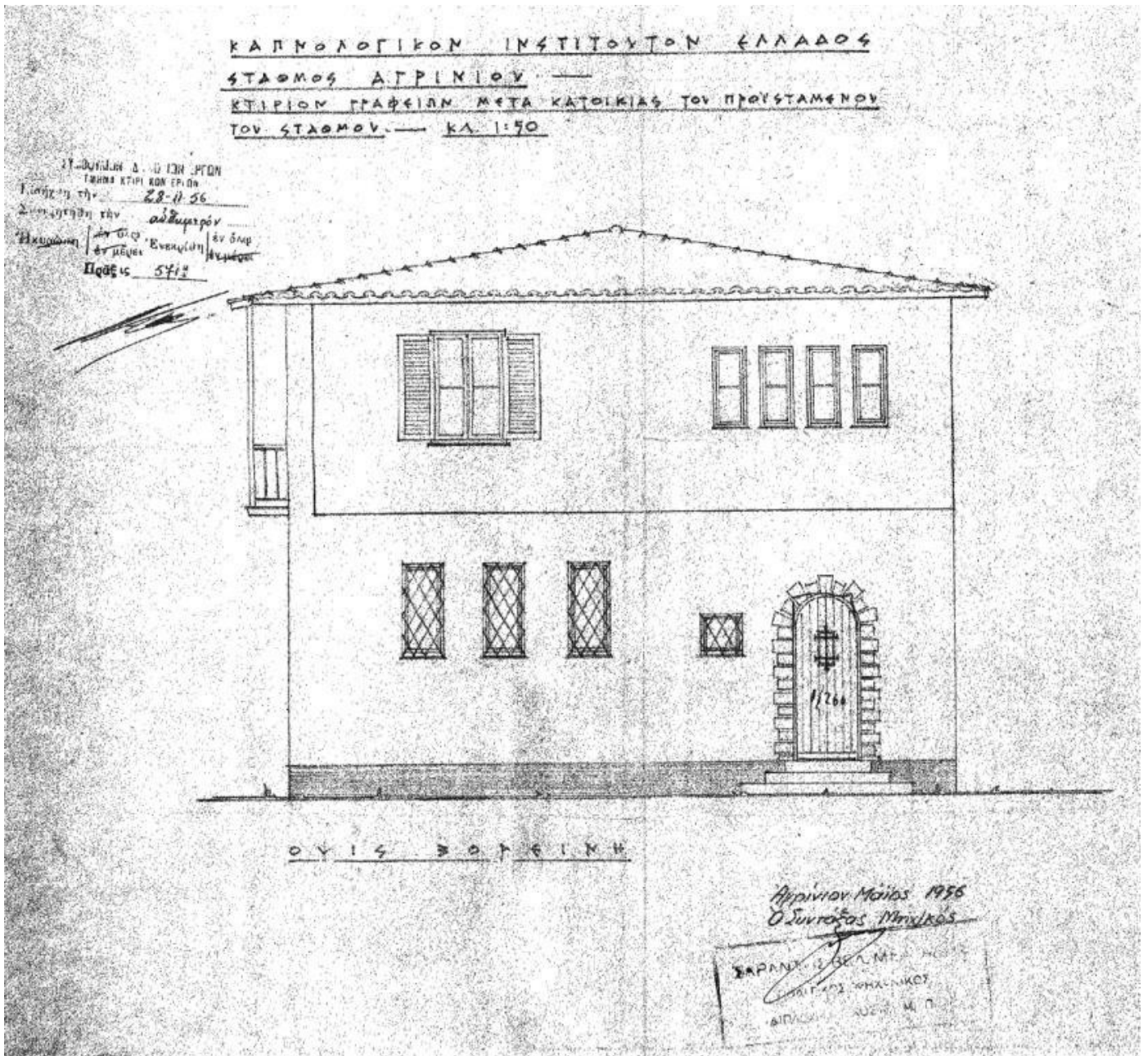
Προτείνεται επίσης η δημιουργία μιας αδόμητης ζώνης προς το νότο και μέχρι την Εθνική οδό Αγρινίου-Αντιρρίου, ώστε να μην απολέσει, το συγκρότημα του ΚΣΕΑ, τη γνώριμη και αναγνωρίσιμη επί δεκαετίες μορφή του με την προσθήκη πιθανών νέων εγκαταστάσεων.

2. Στην Ελλάδα είχαν κτισθεί με την ίδια αρχιτεκτονική αντίληψη, κλίβανοι στην περιοχή Κατσικά Ιωαννίνων και Αγίου Σπυρίδωνα Πρεβέζης, που όμως κατεδαφίσθηκαν εδώ και πολλά χρόνια. (Πηγή: Ηλίας Ντζάνης, Γεωπόνος, συνταξιούχος υπάλληλος ΚΣΕΑ)
3. Αναφέρεται επίσης πως το BBC σε ειδικές εκπομπές του, είχε συμπεριλάβει το Αγρίνιο στη διεθνή αλυσίδα με πόλεις του καπνού και τις εγκαταστάσεις του Κ. Σ. Αγρινίου ως ιδιαίτερου ενδιαφέροντος κτήρια της **αγροτικής αρχιτεκτονικής**.
4. Από τον επίλογο της εισηγητικής έκθεσης της Ιστορικής Αρχαιολογικής Εταιρείας Δυτικής Στερεάς Ελλάδας, συνημμένης στο αίτημά της προς το περιφερειακό τμήμα Αιτωλ/νίας του ΤΕΕ, περί χαρακτηρισμού του ΚΣΕΑ ως διατηρητέου μνημείου.

Αγρίνιο 20 Νοεμβρίου 2017
Ο επιμελητής της επιτροπής:

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Σχέδιο μελέτης .1. - Κτίριο Διοίκησης - Βόρεια όψη

ΚΑΡΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΣΤΑΘΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ. —
 ΚΤΙΡΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ
 ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ. — ΚΑ 1:50

ΣΥΜΒΟΥΧΟΝ ΔΙΔ. ΔΙ. ΠΡΟΤΑ.
 ΕΡΜΗ ΚΤΙΡΙΑΚΟΝ ΕΡΓΟΝ
 Ημερομηνία σφ. 28-11-56
 Σχεδιαστής είν. Αδελφοί
 Έλευθερίου | Λαμπρινός | Βενεζινού | Λαμπρινός
 Πράξις 5712

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΙΣ

Απρίνιον Μάιος 1956
 Ο Συντάξας Μηχανικός
 ΣΑΡΑΝΔΗΣ ΒΕΛ. ΜΗΝΙΑΔΙ
 ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
 ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΣΤΗΣ Λ. Μ. Π.

Σχέδιο μελέτης .2. - Κτίριο Διοίκησης - Ανατολική όψη

ΚΑΡΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΣΤΑΘΜΟΣ ΑΓΓΙΝΙΟΥ. —
 ΚΤΙΡΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ
 ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ. — ΚΛ. 1:50

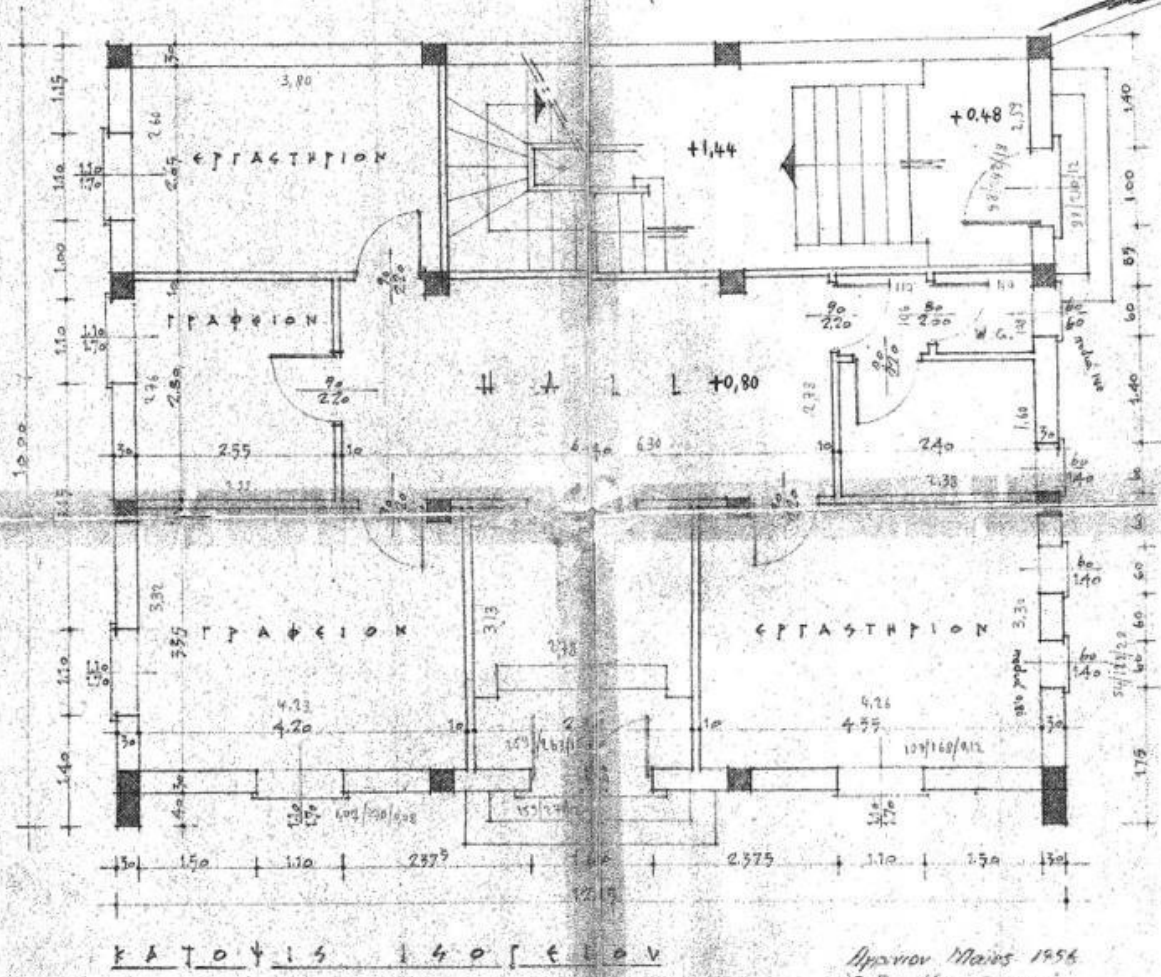
ΜΕΣΗΜΕΡΙΝΗ ΟΨΙΣ

ΣΑΡ. ΝΤΗΣ ΒΕΛ. ΜΗΝΙΑΔΗΣ
 ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
 Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ & Σ. Μ. Π.

Σχέδιο μελέτης .3. - Κτίριο Διοίκησης - Νότια όψη

ΚΑΡΝΟΛΟΓΙΟΝ / ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΣΤΑΘΜΟΣ ΑΓΓΙΝΙΩΝ
 ΚΤΙΡΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ
 ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ. — ΚΑ. 1.90

ΣΥΜΒΟΥΛΗΝ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΝ
 ΤΕΧΝΙΚΗΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑΝ ΕΡΓΩΝ
 Επιστήμη τίνων 28-11-56
 Σύνθεσις 1642 α αδόκιμοιόν
 Κλασικήν Ενεκλήσιον
 Πλάτος 578

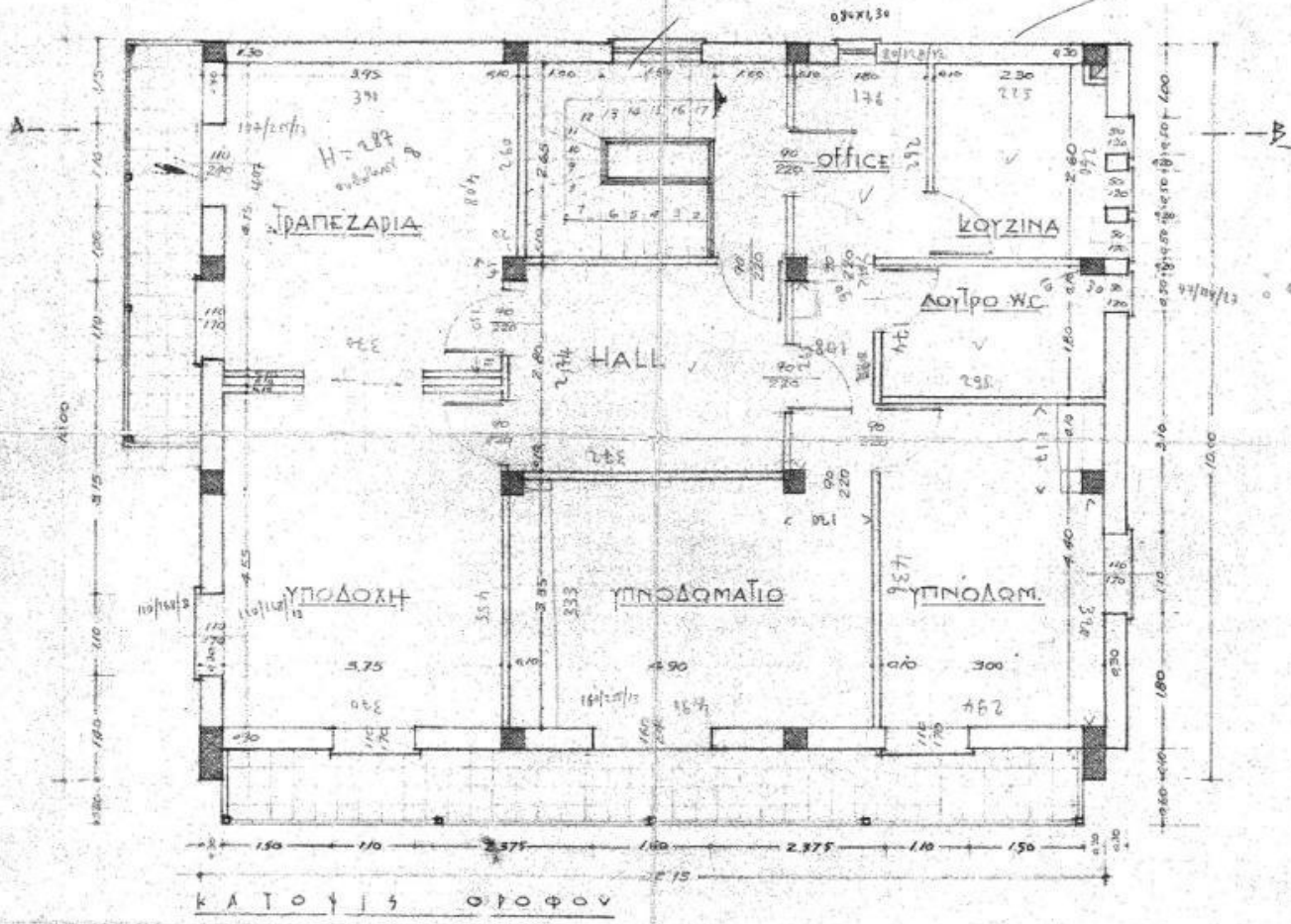
ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΡΝΟΛΟΓΙΩΝ

Αθηνών Μάιος 1956
 Ο. Γεωργιάδης Μηχανικός

Σχέδιο μελέτης .4. - Κτίριο Διοίκησης - Κάτοψη ισογείου

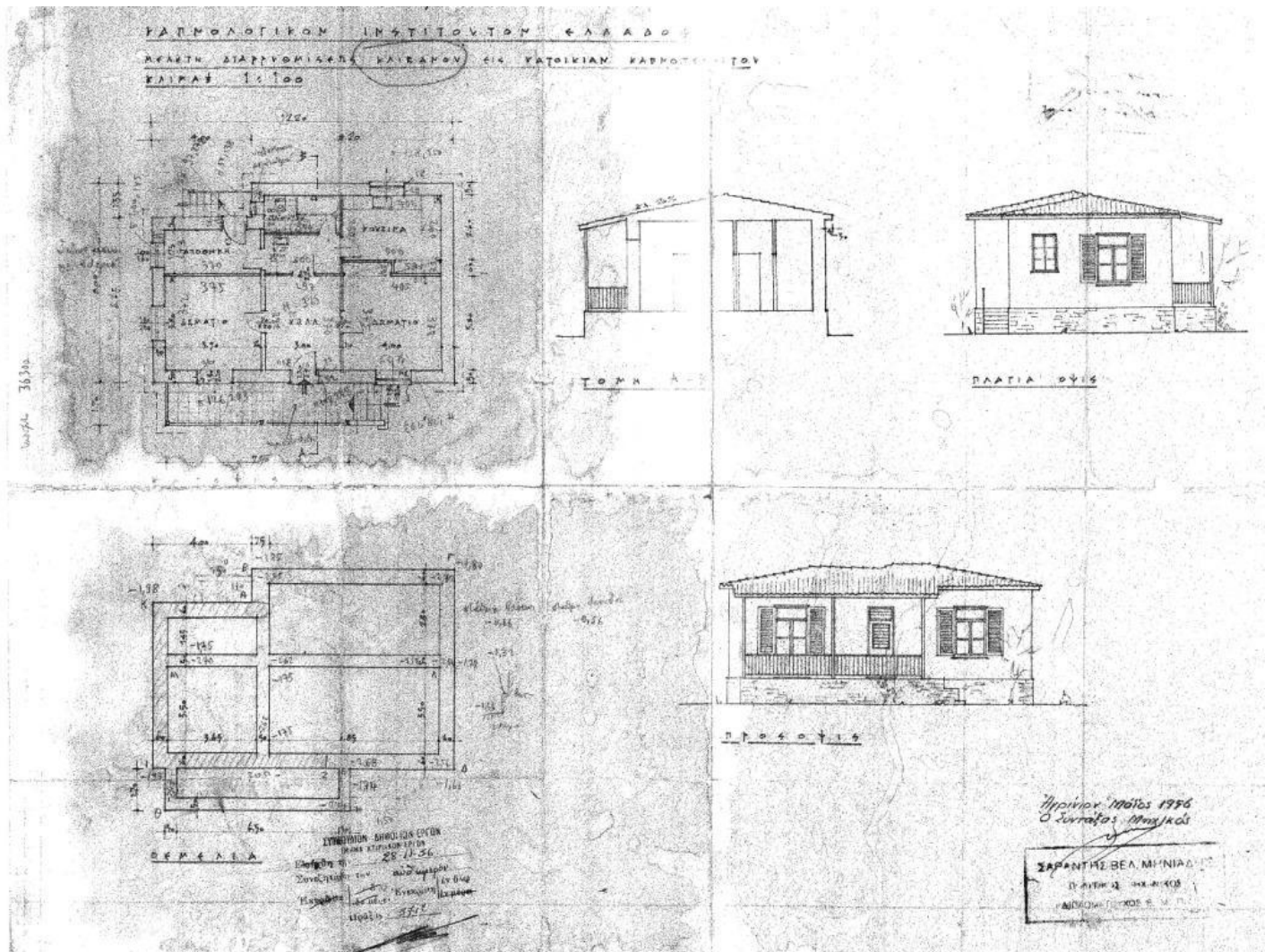
ΕΛΛΗΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΣΤΑΘΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ
 ΚΤΙΣΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΩΝ
 ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ. — ΚΑ 1:90

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΕΡΓΩΝ
 ΤΕΧΝ. Δ. Ε. Π. ΚΟΝ. Ε. Π. Δ. Β.
 Ημερομηνία: 28-11-56
 Συντάκτης: α. Μανιμάκης
 Πρωτόκολλο: 100
 Εγκρίθη: 27-12-56
 Πράξις: 572

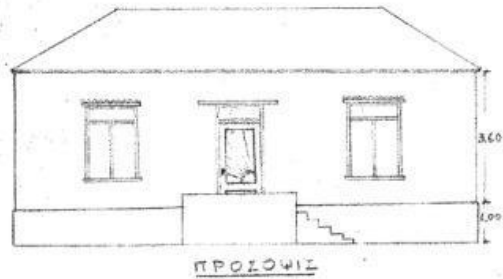
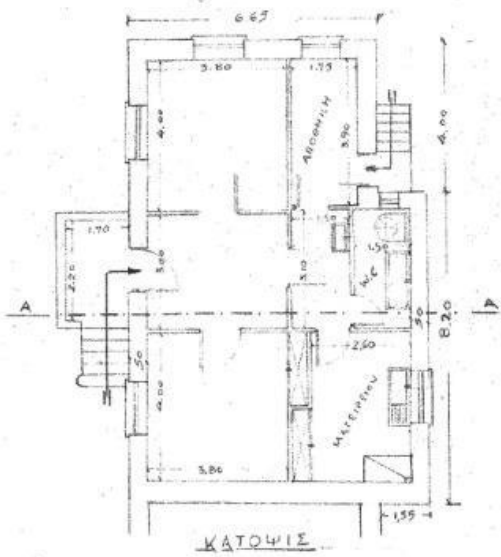
ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΜΑΪΟΣ 1956
 Ο. ΣΥΡΡΑΦΟΣ Μανιμάκης

Σχέδιο μελέτης .5. - Κτίριο Διοίκησης - Κάτοψη ορόφου

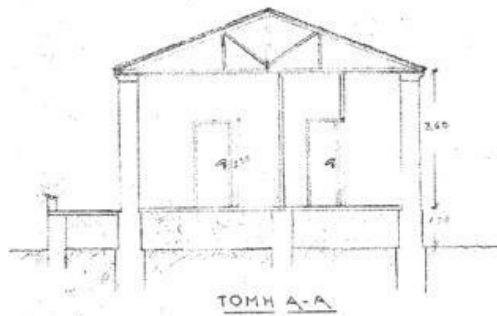
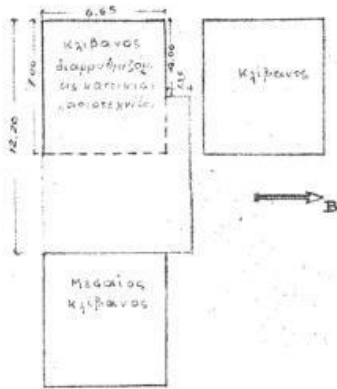

Σχέδιο μελέτης .6. - Μελέτη '1' οικίας Καπνοτέχνη

ΚΑΠΝΟΒΟΛΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΣΤΑΘΜΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
 ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΚΑΙΘΑΝΟΥ ΕΙΣ
 ΚΑΤΟΙΚΙΑΝ ΚΑΠΝΟΤΕΧΝΗΤΟΥ
 ΚΑΙΜΑΞ - 1.100

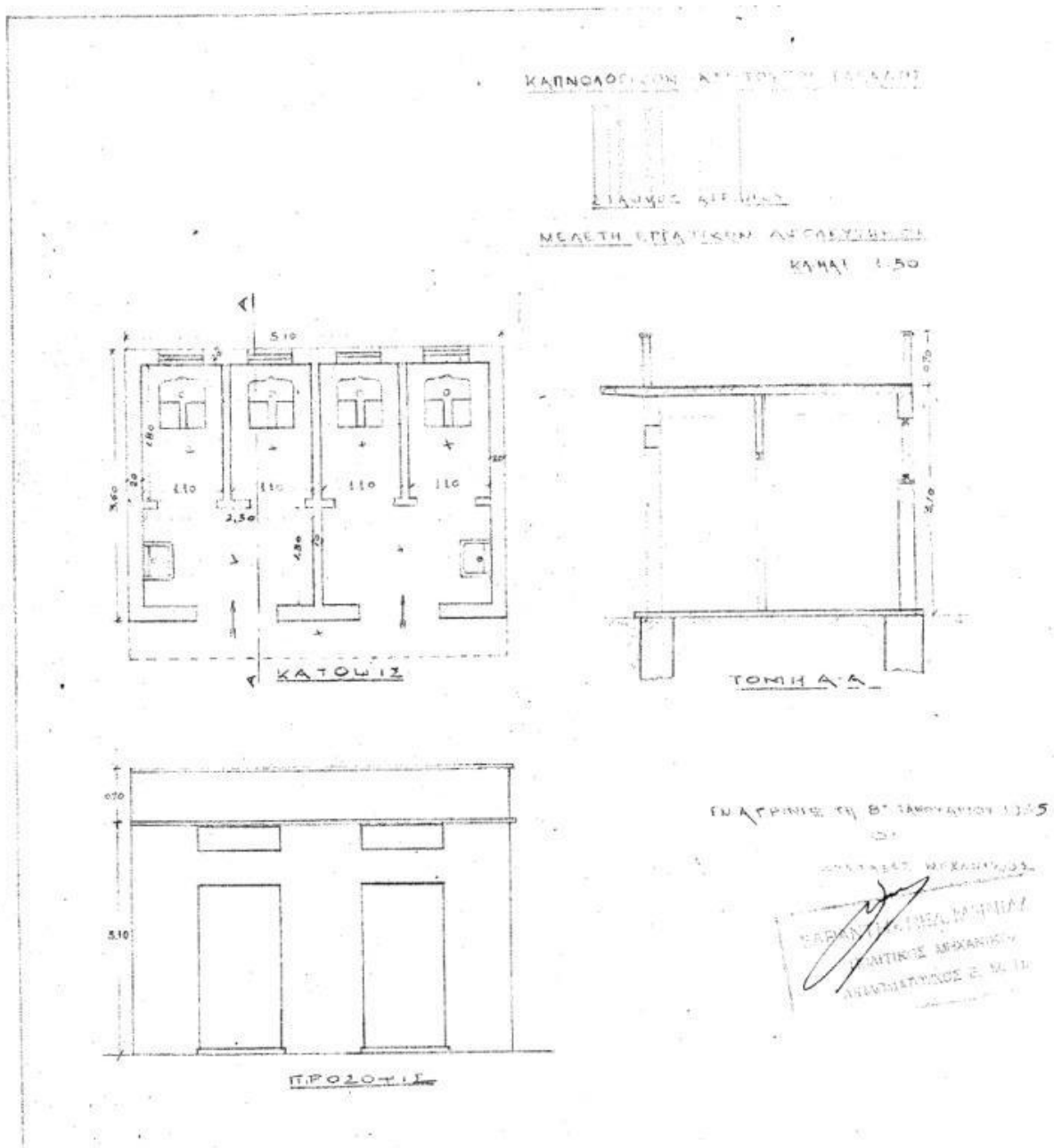
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦ. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΙΣ ΤΗ 20^Η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1955
 Ο
 ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΖΕΑ ΜΙΝΙΛΑΔΗΣ
 ΠΡΩΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
 ΚΥΡΙΑΚΑΤΟΥΧΟΣ Ε. Μ. Π.

Σχέδιο μελέτης .7. - Μελέτη '2' οικίας Καπνοτέχνη

Σχέδιο μελέτης .8. - Μελέτη τουαλετών - αποδυτηρίων